

1 De openbaring van God

A TOELICHTING

DE BINNENKOMER

Vrij naar een citaat uit: C. den Boer, een (nog) niet uitgegeven bundel illustraties, (voor)beelden, citaten, gerubriceerd naar bepaalde homiletische items.

INHOUD

Een sprekende God

De Bijbel is hét uitgangspunt van de catechese. Als die (letterlijk!) opengaat, kunnen we niet om het wonder heen dat God een sprekende God is. Dat spreken staat tegen de achtergrond van het goed recht van God om te blijven zwijgen in Zijn toorn, nadat Adam en Eva gezondigd hadden.

Deze openbaring is hét middel, waardoor God zich aan ons bekendmaakt en dus de enige mogelijkheid waardoor wij God kunnen leren kennen. Hoe belangrijk dit leren kennen van God is, weten wij van Jezus zelf: *'En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezondend hebt.'* (Johannes 17:3).

God openbaart Zich in Zijn grote daden van verlossing. Het doel daarvan is dat wij in Hem gaan geloven. *'Maar deze (= wonderen) zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon Gods; en opdat gij, gelovende, het leven hebt in Zijn Naam'* (Johannes 20:31).

ZINGEN

Psalm 19:1 en 4.

B DIDACTISCHE AANWIJZINGEN

WERKVORMEN

Onthulling

1. Vóór de catechisanten binnenkomen, hebt u een willekeurig beeldje op tafel geplaatst met een doek eroverheen. Laat de catechisanten raden wat er onder de doek zit.
2. Daarna nodigt u een catechisant uit om de doek plechtig te verwijderen.
3. Vraag eerst hoe dat wordt genoemd (= onthulling).

4. Na de onthulling vraagt u of iemand wel eens gezien heeft dat er een (stand)beeld onthuld werd. Praat hierover door en leg de relatie met de openbaring van God. Maak ook duidelijk hoe God Zich aan een mens openbaart.
5. Leg de doek opnieuw over het beeld en vraag wat het in verband met de openbaring van God betekent als de doek over het beeld blijft liggen. Het is niet vanzelfsprekend dat God uit Zijn verhulling (verberging als gevolg van de zonde) tevoorschijn komt.
6. Benadruk het wonder van de openbaring en de liefde van God om te zoeken en zalig te maken wat verloren is. Onderstreep de noodzaak: *'Dit is het eeuwige leven ...'* (Johannes 17:3).

Gedeeltelijke onthulling

1. Doe de doek weer over het beeld. Licht de doek een klein stukje op zodat een derde van het beeld onbedekt is. Vraag de catechisanten waaraan zij in verband met de openbaring van God denken als zij een deel van het beeld onthuld zien. Als zij er zelf niet opkomen, helpt u hen door te vragen wie God wel kenden, maar nog niet zo goed als wij (Noach, Abraham enz.).
2. Trek de doek nog een stukje verder omhoog. Welke namen horen daarbij? (bijvoorbeeld David, Salomo, Jesaja enz.).
3. Vraag wanneer de doek er helemaal af is gegaan (met de komst van Christus). Zo laat u iets zien van de voortschrijding in de Godsopenbaring tot de komst van Christus.
4. Bij gebruikmaking van deze werkvorm is enige nuancering gewenst omdat dit (voorbeeld in zoverre mank gaat dat de kennis van de oudtestamentische gelovigen wel beperkter, maar niet minder was dan die van de nieuwtestamentische gelovigen. Zij zagen niet een derde of de helft, maar zagen door het geloof alles in Christus, hoewel hun kennis beperkt was. Trouwens, ook de kennis van de nieuwtestamentische gelovigen blijft altijd een kennen ten dele.

Foto

1. Laat een foto zien van een keeper in zijn doel (eventueel in actie). Vertel daarbij het (waar gebeurde) verhaal van een jongen uit een christelijk gezin, die graag voetbalde en lid werd van een voetbalclub. Op een keer

moest er op zondag gespeeld worden, maar hij wist dat voor zijn ouders te verbergen. Zijn club won en de maandag erop stond in een regionale krant een foto van de keeper-in-actie: hijzelf. Jaren later zei hij: 'Toen mijn vader mij zonder iets te zeggen die foto liet zien, had ik veel liever een geweldig pak slaag gehad dan dat zwijgen. Dat was het ergste van alles.'

2. Vraag de catechisanten waarom de man het zwijgen van zijn vader erger vond dan een pak slaag.
3. Breng dit in verband met Gods reactie op de zonde van de eerste mensen en vraag de catechisanten of het, in verband met de openbaring van God erger was geweest als God had gezwegen, in plaats van hen te straffen.

Kennismaken

1. Ga ervan uit dat u de catechisanten in deze eerste les voor het eerst ziet. U kent hen niet en daarom komt u persoonlijk bij hen langs.
2. Na deze inleiding geeft u elk van hen een hand, vraagt naar hun naam en op welke school zij zitten.
3. Na dit rondje kennismaken, vraagt u hun of u hen nu echt goed kent (ervan uitgaande dat dit de eerste kennismaking is). Het antwoord zal zijn: nee.
4. De catecheet vraagt vervolgens: 'Hoe kan ik jullie beter leren kennen?' Antwoord: 'Door regelmatige omgang en gesprek?'
5. Leg nu de verbinding met de eerste werkvorm. God heeft Zich bekendgemaakt. Wij leren Hem echt kennen door voortdurende omgang met Hem. Breng dit over op de omgang met de Bijbel, het gebed, de kerkgang enzovoort. Benadruk dat deze voortdurende kennismaking van levensbelang is. Als mensen elkaar niet kennen, heeft dat geen gevolgen voor hun eeuwige bestemming. Als wij God niet (leren) kennen, wel.

Natuur in de vakantie

1. Vraag de catechisanten naar hun natuurervaringen in de vakantie.
2. Vraag vervolgens of zij hierin God gezien hebben.
3. Ga met hen in gesprek over de manier waarop God Zich in de natuur openbaart en vraag hun of ze God daardoor persoonlijk kunnen leren kennen.
4. Lees (of zing gedeeltelijk) Psalm 19 berijmd en onderstreep de volgende tekst: 'Het ruime hemelrond / vertelt met blijde mond / Gods eer en heerlijkheid' (Psalm 19:1a, berijmd) en 'Des HEEREN wet nochtans / verspreidt volmaakter glans / dewijl zij 't hart bekeert' (Psalm 19:4a berijmd).
5. Maak duidelijk op welke manier God Zich nog meer openbaart.

Puzzel (kopieerblad 1)

1. Deel kopieerblad 1 uit.
2. Laat de catechisanten in de puzzel zes woorden opzoeken die samenhangen met deze les.
3. Laat hen elk woord uitleggen in verband met de les.

POWERPOINTPRESENTATIE

Bij deze en volgende lessen is een PowerPointpresentatie beschikbaar. Zie daarvoor de cd *Leren om te Leven – PowerPointpresentaties*.

ZOEKTIPS VOOR INTERNET

Zie onderaan deze les.

VOORBEELDLESSEN

Lesopzet 1

1. Oriëntatiefase
 - a. Vraag de catechisanten wat zij verstaan onder het woord 'openbaring'.
2. Relevantiefase
 - a. Doe de werkvormen *Onthulling* en *Ge-deeltelijke onthulling*.
3. Informatiefase
 - a. Schrijf de kopjes van de leerstof op het bord en doceer de leerstof.
 - b. Lees gezamenlijk het bijbelgedeelte van de *Bijbelstudie* en bespreek de vragen.
4. Verwerkingsfase
 - a. Doe de werkvorm *Puzzel* als verwerking van de leerstof.

Lesopzet 2

1. Oriëntatiefase
 - a. Vraag de catechisanten hoe zij God kunnen leren kennen.
2. Relevantiefase
 - a. Doe de werkvorm *Natuur in de vakantie*.

3. Informatiefase

- a. Laat een catechisant *De binnenkome* lezen en vraag de anderen om in eigen woorden de betekenis ervan weer te geven.
- b. Laat de catechisanten in tweetallen de antwoorden op de volgende vragen uit de lesstof opzoeken:
 - Hoe leer je God kennen?
 - Hoe leer je echt geloven?
 - Welke plaats heeft de Bijbel hierbij?
- c. Laat de catechisanten weergeven wat ze als antwoord op de vragen hebben gevonden en doceer tussendoor de aanvullende verdiepende leerstof.
- d. Lees met de catechisanten Romeinen 10:13-17 en bespreek wat dit gedeelte betekent.

4. Verwerkingsfase

- a. Laat de vragen onder *Begrijp je het?* beantwoorden en bespreek de antwoorden.

ZOEKTIPS VOOR INTERNET

U kunt zelf werkvormen bedenken of bestaande werkvormen uitbreiden door gebruik te maken van de volgende tips.

1. Zoek afbeeldingen onder de trefwoorden:
 - a. onthulling
 - b. natuur
2. Site met een verhaal over de vraag of God bestaat:
 - a. <http://home.filternet.nl/~fn004456>, Verhalen, Bestaat God Wel?

N	E	K	L	A	B	E	Z	Y	J	K	O	O	K	
G	R	J	K	S	I	J	R	X	T	K	L	I	I	J
H	T	U	J	D	B	T	C	R	L	U	U	U	H	
U	Y	C	H	F	E	U	V	W	T	T	Y	Y	G	
I	U	H	E	I	L	I	G	E	G	E	E	S	T	
O	I	R	G	G	I	C	N	Y	D	R	T	T	F	
P	T	I	E	N	G	E	B	O	D	E	N	R	D	
P	Q	S	F	H	U	X	M	U	W	E	R	E	S	
N	A	T	U	U	R	Z	G	G	E	J	W	W	A	
Y	W	U	D	J	K	Z	G	D	R	K	W	S	D	
K	Q	S	C	H	E	P	P	I	N	G	R	D	S	

1.
2.
3.
4.
5.
6.

2 De Bijbel, Gods Woord

A TOELICHTING

DE BINNENKOMER

Vrij naar een citaat uit: C. den Boer in zijn (nog) niet uitgegeven bundel illustraties, (voor)beelden, citaten, gerubriceerd naar bepaalde homiletische items.

INHOUD

Inspiratie en illuminatie

De auteur achter alle bijbelschrijvers is de Heilige Geest. Het is goed om tijdens de les het begrip *inspiratie* te laten vallen. Het is niet nodig om in de onderbouw het verschil tussen mechanische en organische inspiratie ter sprake te brengen.

Wel is het belangrijk om te benadrukken dat wij de werkelijke Bijbelschrijver (de Heilige Geest) nodig hebben om de Bijbel te kunnen verstaan. Het gaat om inspiratie én illuminatie (verlichting).

Denk aan het lied van Isaïc da Costa:

Bij het openslaan van het Boek der boeken

Bedenk, o christen dag aan dag

Dat wie Gods Woord wil onderzoeken

Geen eigen licht vertrouwen mag.

Benadruk ook de eenheid van het Oude en Nieuwe Testament. U kunt dat doen aan de hand van een voorbeeld uit de prediking of uit het leven van de Heere Jezus, waarin de oudtestamentische Schriften tot vervulling komen.

ZINGEN

Psalm 33:2; Psalm 40:5; Psalm 95:4; Psalm 119:5.

B DIDACTISCHE AANWIJZINGEN

WERKVORMEN

Titel en auteur

1. Laat enkele catechisanten op het bord de titel van een boek schrijven mét de naam van de auteur. Al gauw blijkt: elk boek heeft een schrijver.
2. Volgende vraag: wie heeft de Bijbel geschreven? Vraag even door. Ook al wordt in eerste instantie het goede antwoord gegeven (de Heilige Geest), de kans is groot dat er ook

namen genoemd worden van profeten of evangelisten.

3. Van daaruit kunt u het verschil aangeven tussen de goddelijke en menselijke auteurs van de Bijbel.

In opdracht schrijven

1. Geef de catechisanten de opdracht om papier en pen voor zich te nemen.
2. Dikteer vervolgens een kort verhaal dat ze woordelijk moeten opschrijven.
3. Laat enkele catechisanten het dictee voorlezen.
4. Vraag vervolgens hoe God mensen aanzette tot het schrijven van de Bijbel.
5. Maak de overeenkomsten en verschillen duidelijk.

Persoonlijk geadresseerd

1. Neem een grote envelop mee waarin u een brief met een belangrijke boodschap (Johannes 3:16 bijv.) doet voor de catechisanten.
2. Laat de envelop dichtgeplakt zien.
3. Vertel dat er in die envelop een belangrijke boodschap zit die aan hen is gericht.
4. Als de spanning erin gebracht is, laat u de envelop door een catechisant openmaken. Hij of zij leest de inhoud voor.
5. Daarna maakt u duidelijk dat de Bijbel een lange brief is die aan ons geadresseerd is.

Persoonlijke boodschap

1. Zoek evenveel persoonlijke bijbelteksten als de groep catechisanten telt.
2. Schrijf elk van deze teksten op een apart briefje en doe elk briefje in een aparte envelop.
3. Schrijf op elke envelop de naam van een van de catechisanten.
4. Deel de enveloppen uit met de mededeling dat er voor ieder een persoonlijke boodschap zit in de aan hem of haar geadresseerde envelop.
5. Laat de enveloppen openmaken en de brieven lezen.
6. Bespreek de inhoud.
7. Vraag wie de schrijver is van deze boodschap.

Boekdrukkunst

1. Laat afbeeldingen zien van de uitvinding van de boekdrukkunst en laat de catechisanten daarop reageren.
2. Vraag vervolgens wat de boekdrukkunst te maken heeft met de les.
3. Schrijf de volgende stelling op het bord: Zonder de uitvinding van de boekdrukkunst had God veel minder kans gehad Zijn stem te laten horen.
4. Laat de catechisanten op deze stelling reageren.

Typemachines en doorgeefluiken

1. Laat een afbeelding zien van een typemachine én een doorgeefluik (of teken ze op het bord).
2. Vraag of de bijbelschrijvers typemachines of doorgeefluiken waren.
3. Maak duidelijk dat de Bijbel voor honderd procent een menselijk en voor honderd procent een goddelijk boek is.

POWERPOINTPRESENTATIE

Zie de cd *Leren om te Leven – PowerPoint-presentaties*.

ZOEKTIPS VOOR INTERNET

Zie onderaan deze les.

VOORBEELDLESSEN

Lesopzet 1

1. Oriëntatiefase
 - a. Vraag de catechisanten: 'Hoe weet je dat de Bijbel Gods Woord is?'
2. Relevantiefase
 - a. Doe de werkvorm *In opdracht schrijven*.
 - b. Doe de werkvorm *Boekdrukkunst*.
3. Informatiefase
 - a. Doceer de lesstof aan de hand van de kopjes.
 - b. Lees gezamenlijk Lukas 24:13-27 en bespreek de vragen.
4. Verwerkingsfase
 - a. Laat de catechisanten (met het Lesboek dicht) alle bijbelboeken in de goede volgorde op het bord schrijven (leg meerdere krijtjes of stiften neer).

Lesopzet 2

1. Oriëntatiefase
 - a. Vraag de catechisanten hoe de Bijbel ontstaan is.
2. Relevantiefase
 - a. Doe de werkvorm *Persoonlijke boodschap*.
3. Informatiefase
 - a. Laat tekst voor tekst Lukas 24:13-27 lezen en bespreek de vragen.
 - b. Doceer de rest van de lesstof.
4. Verwerkingsfase
 - a. Bespreek de eerste twee vragen van *Begrijp je het?*
 - b. Laat in tweetallen de opdracht *Belijdenis* doen.

ZOEKTIPS VOOR INTERNET

U kunt zelf werkvormen bedenken of bestaande werkvormen uitbreiden door gebruik te maken van de volgende tips.

1. Zoek afbeeldingen onder de trefwoorden:
 - a. Boekdrukkunst
 - b. Qumran
 - c. Papyrus
2. Interessante site over het ontstaan van de Bijbel:
 - a. <http://lerengeloven.johantrommel.nl/bijbel-1/index.html>
3. Leuke plaatjes die catechisanten tot nadenken stemmen over de Bijbel:
 - a. <http://www.qwietje.nl/>

3 De Bijbel gebruiken

A TOELICHTING

DE BINNENKOMER

Intro 1 en 2: Vrij naar: *De Zondagbode*, onder de gemeenteberichten van Wateringen, overgenomen in *De Waarheidsvriend*, 10 augustus 2000, p. 504.

INHOUD

Omgang met de Bijbel is voorwaarde voor het leren kennen van God

In deze les staat het gebruik van de Bijbel centraal. Daarmee is het vaak droevig gesteld. Met de verwerking van wat gelezen is, is het doorgaans niet beter. Vaak weten jongeren zelf ook niet hoe zij dat veranderen of verbeteren kunnen. In deze les willen wij hun daarbij wat gereedschap in handen geven. God heeft ons Zijn Woord gegeven om Zich aan ons bekend te maken. Dan hangt de kennismaking met God (en zo met onszelf) helemaal af van hoe wij met de Bijbel omgaan. Leg daarom alle nadruk op het gebruik van en de omgang met de Bijbel. De les zal daardoor heel praktisch worden. Naar te verwachten valt, zal dat winst betekenen voor de manier waarop de catechisanten zelf voortaan met de Bijbel omgaan en zichzelf weten te redden bij het opzoeken van veel dingen die de Bijbel betreffen. Het mooiste resultaat bereikt u, als u merkt dat ze het gebruik van hulpmiddelen bij het bestuderen leuk vinden. Daar wil deze les een bijdrage aan leveren.

Het is aan te bevelen in de loop of tegen het eind van het catecheseseizoen navraag te doen naar het lezen van de Bijbel en de manier(en), waarop dit onder de catechisanten gebeurt.

ZINGEN

Veel verzen van Psalm 119, o.a. 2, 5, 8, 29; Gezang 5:3.

B DIDACTISCHE AANWIJZINGEN

WERKVORMEN

Leren lezen met uitleg

1. Kopieer een goed te begrijpen gedeelte van de Bijbel mét kanttekeningen op een A4'tje.
2. Laat de catechisanten dit gedeelte voor zichzelf lezen.
3. Vóór zij gaan lezen, geeft u hun de opdracht (gebruik het bord erbij) om een vraagteken (?) te zetten bij wat ze niet begrijpen, maar ook om dat vraagteken door te strepen als ze het na het lezen van de kanttekeningen wel begrijpen.
4. Laat hen een uitroepteken (!) plaatsen als een gedeelte hen aanspreekt.
5. Zet de tekens op het bord en ga plenair op alle tekens in.

Koffer uitpakken

1. Naast het gebruik van de illustraties bij deze les die verwijzen naar manieren waarop we met de Bijbel kunnen omgaan, is het aan te bevelen extra illustratiemateriaal mee te nemen. Laat de catechisanten dat materiaal (in)zien!
2. Neem een kleine koffer mee waarin u een Hebreeuws Oude Testament en een Grieks Nieuwe Testament, een (Staten)Bijbel, een commentaar, een naslagwerk, een concordantie en een bijbels dagboek (voor jongeren) stopt.
3. Zet de koffer op tafel en laat alle kinderen zoveel mogelijk voorwerpen opnoemen die je meeneemt op reis.
4. Laat daarna raden wat er in de koffer zit.
5. Als de catechisanten goed geraden hebben, doet u de koffer open en laat u hen de boeken bekijken.
6. Leg hierna het belang uit van het gebruik van de Bijbel.

Enquête (kopieerblad 1)

1. Deel het enquêteformulier over het gebruik van de Bijbel (kopieerblad 1) uit.
2. Laat het formulier invullen.
3. Ga een gesprek aan over het belang van de huisgodsdienst, het persoonlijk lezen in de Bijbel en de centrale plaats van bijbelonderzoek met de nodige hulpmiddelen.

Lees je Bijbel ...

1. Vraag aan de catechisanten wie het lied kent: Lees je Bijbel, bid elke dag.
2. Laat de tekst van dit liedje op het bord schrijven.
3. Vraag wat het woord 'groeien' in dit lied betekent.
4. Leg de betekenis uit in verband met de persoonlijke omgang met de Bijbel.

Gehoorapparaat

1. Vraag aan de catechisanten of ze de stem van God wel eens gehoord hebben. Vraag verder op welke manier ze die stem gehoord hebben.
2. Lees enkele verzen uit de Bijbel voor en vraag of iedereen de stem van God in het lezen gehoord heeft.
3. Vraag of ze een 'gehoorapparaat' nodig hebben om de stem van God te kunnen horen en zo ja, wat dat 'apparaat' dan is.
4. Leg de betekenis van het 'gehoorapparaat' uit in relatie tot de omgang met de Bijbel.

POWERPOINTPRESENTATIE

Zie de cd *Leren om te Leven – PowerPoint-presentaties*.

ZOEKTIPS VOOR INTERNET

Zie onderaan deze les.

VOORBEELDLESSEN

Lesopzet 1

1. Oriëntatiefase
 - a. Stel de volgende vragen:
 - Wie leest elke dag uit zijn Bijbel?
 - Waarom?
2. Relevantiefase
 - a. Doe de werkvorm *Lees je Bijbel ...*
 - b. Doe de werkvorm *Leren lezen met uitleg*.
3. Informatiefase
 - a. Doceer de stof aan de hand van de kopjes van de lesstof. Ga daarover voortdurend met de catechisanten in gesprek door middel van vragen.
 - b. Lees gezamenlijk het bijbelgedeelte van de *Bijbelstudie*. Stel de eerste vraag vooraf en laat de catechisanten hun vinger opsteken als ze een antwoord weten op die vraag.
 - c. Bespreek hierna de overige vragen.
4. Verwerkingsfase
 - a. Laat de enquête invullen en bespreek het resultaat.

Lesopzet 2

1. Oriëntatiefase
 - a. Laat de enquête invullen en bespreek het resultaat.
2. Relevantiefase
 - a. Doe de werkvorm *Gehoorapparaat*.
3. Informatiefase
 - a. Lees gezamenlijk het bijbelgedeelte van de *Bijbelstudie*.
 - b. Bespreek de vragen.
 - c. Doceer de lesstof aan de hand van de kopjes.
 - d. Doe de werkvorm *Koffer uitpakken*.
4. Verwerkingsfase
 - a. Bespreek de vragen onder *Verwerking*.

ZOEKTIPS VOOR INTERNET

U kunt zelf werkvormen bedenken of bestaande werkvormen uitbreiden door gebruik te maken van de volgende tips.

1. Zoek afbeeldingen onder het trefwoord:
 - a. gehoorapparaat
2. Site met verhaal over alarmnummers (=bijbelteksten):
 - a. <http://home.filternet.nl/~fn004456>, Verhalen, Alarmnummers
3. Site met cartoon (nummer 11) op:
 - a. <http://www.qwietje.nl/>
4. Site met bijbellezende moeder van Rembrandt:
 - a. http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9f/Gerard_Dou_005.jpg
5. Site met tips over bijbellezen op HGJB 'Leer Me Lezen':
 - a. <http://www.hgjb.nl/page.php?dglD=6&cld=152&ald=308>